

(12.12.1988)

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Bc. Romany Petříčkové
na téma

„Alternativní tresty se zaměřením na trest obecně prospěšných prací“

Posuzovaná rigorózní práce se zabývá problematikou, na kterou je v české i evropské trestní politice dlouhodobě kladen důraz. Rozšiřování škály alternativních trestů a zvyšování jejich podílu na aplikovaných trestech je rovněž jedním z cílů sledovaných nově přijatým trestním zákoníkem. Aplikace těchto trestů se střetává s problémy, z nichž patrně největší se týkají trestu obecně prospěšných prací. Nová kodifikace trestního práva ve spojitosti s tím přináší řadu změn v právní úpravě podmínek pro ukládání tohoto trestu i v oblasti jeho výkonu. Nutno podotknout, že pochybnosti vyvolává i teoretický základ tohoto trestu, který postrádá jednoznačná, teoreticky propracovaná východiska. Téma rigorózní práce je zejména z těchto důvodů velmi aktuální.

Práce vychází z vhodně zvolené systematiky. Nejprve jsou v ní rozebírány obecně teoretické otázky alternativních trestů včetně jejich historického vývoje a mezinárodního kontextu. Poté je práce zaměřena na problematiku trestu obecně prospěšných prací. Zkoumání platné právní úpravy trestu obecně prospěšných prací předchází stručná charakteristika forem této sankce ve vybraných zahraničních úpravách. Na ni navazuje nástin vývoje tohoto trestu v českém trestním právu (včetně nápravného opatření v tzv. socialistickém trestním právu). Vlastní analýzu platné právní úpravy zkoumaného trestu tvoří jednak podrobný popis odpovídajících ustanovení trestního zákona, trestního řádu a dalších právních předpisů, a jednak vymezení hlavních problémů, kterými se tato právní úprava vyznačuje (problém okruhu trestných činů, za které je možno obecně prospěšné práce uložit, problém výběru osob vhodných pro tento trest, problém souhlasu pachatele s jeho uložením aj.). Samostatnou pozornost autorka věnuje změnám, které obsahuje nový trestní zákoník a s ním spojená novela trestního řádu. V závěru práce pak hodnotí přínos nové právní úpravy k odstranění naznačených problémů a vyjadřuje stanovisko k celkové efektivitě rozebíraného trestu.

Po obsahové stránce lze práci především vytknout, že rozbor v názvu vytýčené problematiky není vyvážený. V rozporu s očekáváním je alternativním trestům věnována jen velmi stručná úvodní kapitola (str.10 až 18) a ostatní části práce jsou věnovány již výlučně trestu obecně prospěšných prací.

Kapitolu orientovanou na obecné otázky alternativních trestů považuji za nejméně zdařilou. Autorka se tu dopustila některých zjednodušení (viz např. na str. 7 tvrzení, že v Československé republice nebylo možné zavedení alternativních trestů, na str. 10 označení

hmotněprávních alternativ k potrestání a procesněprávních alternativních postupů jako alternativ trestu odnětí svobody) a dokonce i věcných pochybení (viz např. na str. 11 členění alternativních trestů a zařazení trestu ztráty čestných titulů a vyznamenání a ztráty vojenské hodnosti mezi alternativní tresty v širším pojetí, na str. 13 vyjádření, že alternativní tresty díky mírnosti nemají neodstrašující vliv). Věcný nedostatek podobného charakteru lze nalézt i na str. 24, kde jsou vedlejší tresty podle trestního zákona z roku 1950 považovány za tresty alternativní.

Určitým nedostatkem práce je i převážně popisný charakter kapitoly zaměřené na platnou právní úpravu trestu obecně prospěšných prací. Autorka tu zřejmě měla věnovat větší prostor judikatuře.

Naopak výstižnou formulaci problémů spojených s uplatňováním dosavadní právní úpravy obsahuje kapitola pátá. Schopnost samostatně hodnotit právní otázky a vyvozovat z tohoto hodnocení odpovídající závěry pak autorka prokazuje zejména v části pojednávající o přínosu nového trestního zákoníku. Ovšem její jinak vcelku správné výtky adresované nové právní úpravě je na místě alespoň částečně zmírnit poznámkou, že podmínky pro ukládání trestu obecně prospěšných prací je nutno hodnotit v celé jejich šíři (§ 62 odst. 1) a nikoli jen izolovaně s přihlédnutím k okruhu trestných činů, za něž je možné tento trest uložit.

Práci by nepochybně obohatil přehled statistických dat o ukládání trestu obecně prospěšných prací. Hodnotu provedeného rozboru by rovněž zvýšilo, kdyby tabulka znázorňující činnost jednotlivých subjektů podílejících se na výkonu trestu obecně prospěšných prací byla doplněna odpovídající tabulkou vycházející z nové právní úpravy.

Po formální stránce je nutno autorce vytknout zcela nestandardní uspořádání seznamu použité literatury (autorka považuje učebnice, komentáře a sborníky za monografie, použité literární prameny neseřadila abecedně aj.).

Přes uvedené výhrady práci hodnotím jako vyhovující požadavkům kladeným na práce rigorózní.

Obhajobu doporučuji zaměřit na zhodnocení statistických dat o ukládaných alternativních trestech, zejména trestu obecně prospěšných prací.

JUDr. Marie Vanduchová, CSc.

V Praze dne 6.. 11. 2009